



Funded by
the European Union

AZƏRBAYCANDA MƏHSULUN ƏTRAF MÜHİT İZİNİN TƏTBİQİ

Aİ bazarına daxil olmaq istəyən şirkətlər üçün Yaşıl Məhsullar üzrə Vahid Bazar (SMGP) təşəbbüsü yaşıl məhsul standartlarına riayət etməyin vacibliyini vurğulayır. Sənaye daxilində ədalətli rəqabəti təşviq etmək və ətraf mühit göstəriciləri ilə bağlı müqayisəliliyi və kommunikasiyanı artırmaq üçün Avropa Komissiyası (AK) məhsulların həyat dövrləri boyunca ətraf mühitə təsirlərini qiymətləndirmək məqsədilə standart yanaşma kimi Məhsulun Ətraf Mühit İzi (PEF) metodunu təklif etmişdir. Hazırda PEF metodu Avropa İttifaqının (Aİ) gələcəkdə qəbul ediləcək qanunvericilik aktlarında ekoloji aspektləri dəstəkləmək üçün getdikcə daha çox istifadə olunur. Məsələn, onun tətbiqi qəbul edilmiş batareya mexanizmində məcburidir və qəbul edilmiş Aİ Taksonomiya təsnifatlarında potensial istifadəyə malikdir.

Bu qaydalara riayət edilməsini asanlaşdırmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sənaye İnkişafı Təşkilatı (UNIDO), Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən "Ətraf Mühitə naminə Avropa İttifaqı" (EU4Environment) Fəaliyyəti çərçivəsində, Məhsulun Ətraf Mühit İzini (PEF) Aİ-nin alətlərindən biri kimi təqdim edir. Aİ-nin Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) ölkələri üçün SMGP təşəbbüsü.

Azərbaycan Respublikasında (bundan sonra "Azərbaycan") bu aksiya Qafqaz Regional Ekoloji Mərkəzi (RECC) tərəfindən həyata keçirilir.

TEXNİKİ MƏLUMAT

YAŞIL MƏHSULLAR ÜÇÜN VAHİD BAZAR (SMGP)

2013-cü ildə AK tərəfindən təqdim edilən SMGP təşəbbüsü məhsulların və təşkilatların ətraf mühitin mühafizəsi üzrə fəaliyyətinin hesabatlılığı üçün bir sıra prinsipləri tövsiyə edir. Bu, istehsalçılara ekoloji cəhətdən təmiz olma iddialarını əsaslandırmaq imkanı verir. Təşəbbüs Aİ daxilində ticarət edilən məhsullar üçün vahid ekoloji qiymətləndirmə yanaşmasının yaradılması və tətbiqi zərurətinə toxunur.



MƏNBƏ: Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsalın inkişaf etdirilməsi (RSDT) "Bliss Group" MMC-də, Azərbaycan

MƏHSULUN EKOLOJİ AYAQ İZİ (PEF)

PEF AB tərəfindən tövsiyə olunan metodologiyadır və mal və ya xidmətin həyat dövrü boyunca (resursların çıxarılmasından məhsul istehsalına və onun istismar müddətinin sonuna qədər) ətraf mühitə təsirinin çox meyarlı ölçülməsini nəzərdə tutur. O, 16 ətraf mühitə təsir kateqoriyasını nəzərdən keçirir və ciddi məlumat keyfiyyəti və yoxlama tələblərini təşviq edərək şərh azadlığını azaldan konkret etiketləmə qaydalarını təmin edir. Məhsulun Ekoloji İzi Kateqoriya Qaydaları (PEFCR) xüsusi məhsul qrupları üçün hazırlanır. PEFCR-lərin məqsədləri müəyyən edilmiş əhatə dairəsində bütün məhsullar üçün ardıcıl etiketləmə qaydalarını təmin etmək, məhsul kateqoriyaları daxilində ətraf mühitə əsas təsirlərə diqqət yetirmək və məhsul müqayisəsini asanlaşdırmaqdır. PEFCR tez-tez bir və ya bir neçə təmsilçi məhsul üçün PEF nəticələrini ehtiva edir, bu da öz məhsul kateqoriyası və ya alt kateqoriyası daxilində etalon kimi xidmət edir.

HƏYAT DÖVRÜ DÜŞÜNCƏSİ (LCT)

Həyat dövrü düşüncəsi məhsulun bütün həyat dövrü ərzində ətraf mühitə, iqtisadi və sosial təsirlərini nəzərə alır. Bu yolla, LCT istehsal proseslərini təkmilləşdirmək imkanlarını müəyyən etməklə məhsulun davamlılığını yaxşılaşdırmağı hədəfləyir.

EKOETİKETLƏMƏ

Ekoetiketləmə məhsulun ekoloji keyfiyyətini təsdiqləmək üçün nəzərdə tutulmuş könüllü təşəbbüsdür. Bu, biznesləri məhsullarını etiketləməyə və ekoloji cəhətdən təmiz təcrübələri qəbul etməyə təşviq edir, nəticədə həm biznes, həm də istehlakçılar üçün ikili fayda təmin edir.

Action implemented by:



AZƏRBAYCANIN SMGP-Ə ÇIXIŞA HAZIRLIĞI

CARİ QANUNVERİCİLİK ÇƏRÇİVƏSİ

Ətraf mühitin keyfiyyət standartlarının əsas göstəriciləri “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Qanununun 31-ci maddəsində göstərilmişdir. Bundan əlavə, “Standartlaşdırma haqqında” Qanunun 6-cı maddəsi məhsul və xidmətlərin ekoloji sertifikatlaşdırma və markalanma ilə müəyyən edilmiş ekoloji tələblərə uyğunluğu standartlarını əhatə edir. Buraya ekoloji standartların və qaydaların kompleks sistemi daxildir.

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Qanunda ekoloji sertifikatlaşdırma qeyd edilsə də, bu nə konsepsiyayı, nə də ekoloji etiket anlayışını müəyyən edir. Məhsulun sertifikatlaşdırılmasının ümumi konsepsiyası və qaydaları “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” qanunda, “Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” qanunda isə ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının sertifikatlaşdırılmasına dair məlumatlar öz əksini tapıb. Azərbaycanda ekoloji cəhətdən təmiz kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının markalanması və nümayişi üçün milli əmtəə nişanını müəyyən edən qanun olsa da, könüllü ekoloji etiketləmə standartları qəbul edilməyib.

Azərbaycanda standartlaşdırma, uyğunluğun qiymətləndirilməsi və akkreditasiya üçün hüquqi baza mövcud olsa da, qanunvericiliyin daha da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var. Birbaşa və ya dolaylı yolla eko-kənd təsərrüfatı sənayesi ilə əlaqəli əlavə qaydalara aşağıdakılar daxildir, lakin bunlarla məhdudlaşmır:

- “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Qanunun 20-ci maddəsi
- “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Qanunun 32-ci maddəsi
- 114 sayılı “Texniki tənzimləmə haqqında” Qanun layihəsi
- “Ekoloji kənd təsərrüfatı haqqında” Qanunun 1.1.7-ci maddəsi
- Qida məhsulları haqqında qanun (1999)
- Qida Təhlükəsizliyi haqqında 523-VIQ sayılı Qanun
- “Ekoloji Təmiz Kənd Təsərrüfatı haqqında Qanun”
- “Orqanik istehsal edilmiş qida məhsullarının istehsalı, emalı, markalanması və marketinqi üzrə təlimat layihəsi”
- “Enerji Resurslarından Rəşional İstifadə və Enerji Effektivliyi haqqında Qanun”
- “Enerji İstifadəsi ilə əlaqəli Məhsulların Markalanması Qaydalarının Təsdiq Edilməsi haqqında Qanun”
- “Qablaşdırma və Qablaşdırma Tullantılarının Dövriyyəsi haqqında Qanun Layihəsi”



MƏNBƏ: Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsalın inkişaf etdirilməsi (RSDTI) “Səmsan” MMC, Azərbaycan

ORQANİK SERTİFİKATLAR

Mövcud qanunlara və qanunvericilik aktlarına baxmayaraq, Azərbaycanda orqanik sertifikatlaşdırma sistemi natamam olaraq qalır və milli səviyyədə tam tətbiq olunmur. Bu boşluq qurumların, reyestrlərin, effektiv nəzarət, təftiş və sertifikatlaşdırma orqanlarının yaradılmasına mane olur. Nəticə etibarilə, xarici nəzarət orqanları (XB) idxalçı ölkələrin tələb etdiyi standartlara ciddi riayət etməklə və Azərbaycan hakimiyyət orqanlarından asılı olmayaraq bütün yoxlama və sertifikatlaşdırma funksiyalarını öz üzərinə götürür. Bu vəziyyət Azərbaycanda beynəlxalq ekoloji sertifikatlar verməyə qadir olan öz akkreditasiya orqanının olmaması ilə nəticələnib. Məhz buna görə də Azərbaycanda akkreditasiya təşkilatları və laboratoriyalar digər ölkələrin akkreditasiya orqanlarından beynəlxalq sertifikatlar almalıdırlar.

ƏSAS MARAQLI TƏRƏFLƏRİN XƏRİTƏLƏŞDİRİLMƏSİ

Maraqlı tərəflərin iştirakı açıq dialoqu təşviq edir və yaşıl məhsulların marketinqində əsas olan şəffaflığı təşviq edir. İstehsalçılar tərəfindən idarə olunan icra dövrləri boyunca PEF təcrübələri və əlaqəli sahələr müxtəlif maraqlı tərəfləri, o cümlədən beynəlxalq təşkilatları, dövlət orqanlarını, ekspert institutlarını və son istifadəçiləri bir araya gətirir. Burada mühüm milli və beynəlxalq maraqlı tərəflər daxildir, lakin bunlarla məhdudlaşmır:

- **Beynəlxalq təşkilatlar:** UNIDO, OECD, UNECE, BMT-nin Ətraf Mühit Proqramı, Avstriya İnkişaf Agentliyi, Dünya Bankı, Dünya Ticarət Təşkilatı, BMTİP, AYİB və ABŞ.
- **Dövlət orqanları:** İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Energetika Nazirliyi, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi.
- **Digər regional ekspertlər və qurumlar:** Azərbaycan Avropa Ticarət Palatası (AZEUROCHAMBER), Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası, Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA), Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu (AZSTAND), Kiçik və Orta Biznes İnkişaf Agentliyi və Azərbaycan Respublikasının İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi (AZPROMO).
- **Həyat dövrünün qiymətləndirilməsi (LCA)/PEF ekspertləri:** Rüzgar Ekologiya Cəmiyyəti, Eko-Enerji MMC, ARPA Konsaltinq MMC, İqlim LTD MMC, Sustainera MMC, İqtisadiyyat İnstitutu, Gəncə Dövlət Universiteti, Xəzər Universiteti, Azad İstehlakçılar Birliyi, Azərbaycan Texniki Universiteti, və Davamlı İnkişaf Cəmiyyəti.

Maraqlı tərəflərin bu icmalı Azərbaycanda milli miqyasda PEF-in həyata keçirilməsi üçün sinerjiləri asanlaşdıracaq potensial imkanları təqdim edir.

MİLLİ BAZAR MEYLLƏRİ SMGP TƏŞƏBBÜSÜNƏ ÜSTÜNLÜK EDİR

ORQANİK SERTİFİKATLAŞMA ÜÇÜN MİLLİ MEYDİLLƏRİN GƏTİRİLMƏSİ

Azərbaycanın pərakəndə satış bazarı təxminən 3 milyon avro dəyərində qiymətləndirilir. Hazırda Azərbaycanda xarici sertifikatlaşdırma orqanları tərəfindən qeydiyyatdan keçmiş 305 istehsalçı, 50 emalçı və 50 idxalçı fəaliyyət göstərir. Üstünlük təşkil edən üzvi məhsullar birillik və ya daimi bitkilərdir, dənli bitkilər sertifikatlaşdırılmış torpaq sahəsində liderdir, baxmayaraq ki, meyvələr ümumi istehsalın daha böyük payını təşkil edir. Bal, 2014-cü ildə qeydə alınmış 932 üzvi arı pətəyi ilə yeganə sertifikatlaşdırılmış üzvi heyvan məhsulu kimi seçilir. 2012 və 2014-cü illər arasında subtropik və mülayim meyvələr, tərəvəzlər, yağlı toxumlar və paxlalılar da daxil olmaqla əsas məhsullar üzvi olaraq sertifikatlaşdırılıb. 2014 və 2015-ci illərdə sertifikatlaşdırılmış üzvi torpaq sahəsi 14,299 hektar genişlənərək meyvə və tərəvəzdə əhəmiyyətli artımın şahidi oldu. 2015-ci ildə Azərbaycanda 123 hektar sertifikatlaşdırılmış akvakultura və meşə sahələri, üzvi arı pətlərinin sayı isə 932-də sabit qalıb. Bu məlumat üzvi sertifikatlaşdırma tələbin perspektivli artımını vurğulayır və bu tendensiya PEF-in tətbiqi ilə əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirilə bilər. qiymətləndirmələr. Xüsusilə dinamik Aİ Vahid Bazarında güclü ekoloji etimadnamələrin nümayiş etdirilməsi, güclü perspektivləri və strateji möhkəmliyi təmin edərək, bizneslərə əlavə dəyər verir.

YAŞIL MƏHSULLAR HAQQINDA MƏLUMATLIĞININ ARTIRILMASI EHTİYACI

2020-ci ildə Azərbaycanda qida, nəqliyyat, mənzil, enerji, tullantı və su istehlakını araşdıran Ekoloji Ayaq İzi Maarifləndirmə Araşdırması (EFAS) keçirilib. Nəticələr göstərir ki, mədəni amillər qida israfına mane olur və gənc nəsil arasında davamlı qida mənbələri ilə bağlı məlumatlılıq artır. Bununla belə, davamlı su istifadəsi haqqında məlumatlılıq aşağı olaraq qalır, çox güman ki, bol su ehtiyatlarının qavranılmasının təsiri altındadır. Qismən nisbətən ucuz enerjinin mövcudluğu ilə əlaqədar olaraq enerji məlumatlılığı da yoxdur. Ümumilikdə, iştirakçılar qida və nəqliyyatla bağlı ekoloji izləri ilə bağlı orta səviyyədə məlumatlı olduqlarını nümayiş etdirdilər.



Bu, istehlakçıların ekoloji cəhətdən təmiz məhsulların üstünlükləri haqqında maarifləndirilməsinin və onların məlumatlı satınalma qərarları qəbul etməsinə şərait yaradılmasının vacibliyini vurğulayır. Oxşar məhsul və ya xidmətlərin performansını müqayisə edərək, istehlakçılar yeni brendlərə inamı inkişaf etdirə və xərcləmə vərdişlərini şaxələndirə bilərlər. Beləliklə, PEF-in milli səviyyədə həyata keçirilməsi bu səyləri əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirəcəkdir.

İXRACA YAYIMLI ŞİRKƏTLƏR ÜÇÜN PEF METODOLOGİYASININ TƏTBİQİNİN FAYDALARI

PEF müəssisələrə təchizat zəncirlərinin və məhsulun həyat dövrünün davamlılığını artırmaq üçün səlahiyyət verir. PEF tədqiqatının aparılması məhsulun ən təsirli inqrediyentləri, emal mərhələləri və ya həyat dövrü mərhələləri haqqında dəyərli fikirlər təqdim edərək onu ətraf mühitə mənfi təsirləri azaltmaq üçün ideal başlanğıc nöqtəsinə çevirəcək. PEF metodologiyasının tətbiqinin potensial faydalarına aşağıdakılar daxildir:



Müəyyən bir kateqoriya daxilində məhsulları müqayisə etmək bacarığı (PEFCR mövcud olduqda)



Təkmilləşdirilmiş reputasiya və müştəri loyallığı



Prosesin təkmilləşdirilməsi yolu ilə xərclərin azaldılması



Müştəri tələblərini effektiv şəkildə qarşılamaq



İşçilərin cəlb edilməsinin artması



Genişləndirilmiş satış imkanları



Sənaye sinerjiyası üçün potensial



Tender proseslərində davamlılıq tələblərinə cavab vermək



AB ekoloji standartlarına uyğunluq

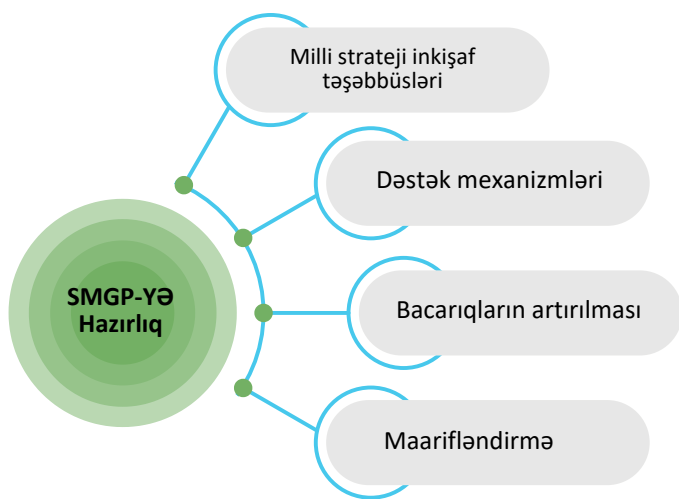
BURADA
SİZİN MÜƏSSISƏNİZ ÜÇÜN PEF
TƏDQIQININİ NECƏ KEÇİRƏCƏYİNİZİ
İZAH EDİN

SCAN
ME! >>>



AZƏRBAYCAN ÜÇÜN SMGP-YƏ HAZIRLIQ ÜZRƏ YOL XƏRİTƏSİ

SMGP təşəbbüsü Aİ bazarına daxil olan məhsullar üçün vahid ekoloji qiymətləndirmə yanaşması yaratmaqla məhsulların və təşkilatların ekoloji göstəriciləri haqqında aydın, etibarlı və müqayisə edilə bilən məlumat təqdim etmək məqsədi daşıyır. Aşağıdakı SMGP hazırlıq yol xəritəsi Azərbaycanın SMGP-yə daxil olmağa hazır olmasına nail olmaq üçün tövsiyə olunan tövsiyələri, həyata keçirilə bilən imkanları və mərhələləri təsvir edir. Bu hazırlıq Aİ daxilində ekoloji cəhətdən təmiz məhsulların ticarətinə imkan verəcək.



ŞƏKİL 1 SMGP hazırlığının konstruksiya elementləri

MİLLİ STRATEJİ İNKİŞAF TƏŞƏBBÜSÜ

Qanunvericiliyə dəyişikliklər: Azərbaycanda standartlaşdırma, uyğunluğun qiymətləndirilməsi və akkreditasiya üçün möhkəm hüquqi baza mövcuddur, lakin ətraf mühitin etiketlenməsi qanunvericiliyində hələ də nəzərəcarpacaq boşluqlar mövcuddur.

Standartlaşdırmada əlavə təkmilləşdirmələr aşağıdakıları əhatə edə bilər:

- Ümumi ISO standartlarına uyğunlaşdırılmış milli standartların qəbulu
- ISO 14000 standartlarının tətbiqi
- Milli ekoloji, qida təhlükəsizliyi, sağlamlıq və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə standartların hazırlanması və qəbulu (ISO standartlarına əsaslanaraq)

Akkreditasiya sahəsində:

- Azərbaycanın öz akkreditasiya sistemi yaradılana qədər məhsul və xidmətlərin ISO 14000 standartlarına uyğunluğunu qiymətləndirmək üçün akkreditasiya laboratoriyalarının və təşkilatlarının yaradılması və digər ölkələrin orqanlarında (məsələn, TÜRKAK) akkreditasiya
- Ekoloji cəhətdən dayanıqlı kənd təsərrüfatı üzrə ixtisaslaşmış təşkilatların və laboratoriyaların yaradılması

Sertifikatlaşdırma sahəsində:

- Milli orqanik sertifikatlaşdırma orqanlarının yaradılması
- İnsan sağlamlığı və ətraf mühitin mühafizəsi üçün məcburi və könüllü sertifikatların həyata keçirilməsi

Yaşıl dövlət satınalmaları: Bu fəaliyyət ekoloji cəhətdən davamlı məhsul və xidmətlərin qiymətləndirilməsi və seçilməsində həyat dövrünün qiymətləndirilməsi təcrübələrindən istifadəni təşviq etməklə PEF tədqiqatlarının təşviqində əsas rol oynayır. Yaşıl dövlət satınalmalarının uğurla həyata keçirilməsi diqqətli planlaşdırma tələb edir (o cümlədən əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi, prioritetlərin və hədəflərin müəyyən edilməsi, işçilərin təliminin təmin edilməsi və fəaliyyətin monitorinqi). EaP GREEN proqramı (2017) çərçivəsində OECD-nin Dayanıqlı Dövlət Satınalmaları (SPP) ilə bağlı təcrübəsindən istifadə ekomarketing kimi bazara əsaslanan alətlərlə yanaşı məhsulların ekoloji və sosial performansını artırmaq üçün dəyərli fikirlər təmin edə bilər. Beləliklə, Azərbaycan məhsulun dayanıqlılığını yaxşılaşdırmaq, yaşıl məhsulların tələb və təklifini stimullaşdırmaq və istehlakçıları məlumatlı seçim etmək üçün gücləndirmək üçün PEF qiymətləndirmələrinin qəbulunu sürətləndirə bilər. Azərbaycan Hökuməti həmçinin SPP təşəbbüslərindən dərs götürə və SPP çərçivəsində PEF-ni effektiv şəkildə həyata keçirmək üçün beynəlxalq təşkilatlarla sıx əməkdaşlıq edə bilər. Bu cür əməkdaşlıqlar dayanıqlı mallara tələbatın artmasına kömək edəcək və dövlət tərəfindən satın alınan məhsul və xidmətlərin ətraf mühitə təsirini artıracaq.

Monitorinq və qiymətləndirmə sistemləri: Siyasətlərin və strategiya təşəbbüslərinin uğurla həyata keçirilməsini təmin etmək üçün güclü monitorinq və qiymətləndirmə sisteminin yaradılması çox vacibdir. Belə bir sistem əsas sənaye klasterlərindən maraqlı tərəfləri cəlb etmək üçün icra orqanını cəlb etməlidir. Bundan əlavə, Aİ bazarında əhəmiyyətli oyunçular kimi meydana çıxacaq milli məhsul kateqoriyalarını müəyyən etmək və bu məhsul qrupları üçün PEFCR-lərin hazırlanmasına rəhbərlik etmək və ardıcıl monitorinqi təmin etmək vacibdir. Bu təşəbbüs Azərbaycanın Aİ bazarında rəqabət qabiliyyətini artırma və sənayeləri Aİ-nin gələcək inkişaflarına hazırlaya bilər. Bundan əlavə, PEF tədqiqatlarını daha effektiv aparmaq üçün yerli və coğrafi olaraq spesifik məlumatların hazırlanması lazımdır. Məsələn, məlumatlar ölkənin elektrik enerjisi qarışığını və digər müvafiq texnologiyaları və ya fon məlumatının mövcud olduğu fəaliyyətləri əhatə etməlidir.



MƏNBƏ: Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsalın inkişaf etdirilməsi (RSDTi) "Bliss Group" MMC-də, Azərbaycan

BACARIQLARIN QURULMASI

Yerli PEF ekspertlərinin əlçatanlığının artırılması çox vacibdir və məqsədyönlü təlim proqramlarının həyata keçirilməsini tələb edir. Life Cycle Assessment (LCA) ilə əvvəlki təcrübə və SimaPro kimi proqram təminatı ilə modelləşdirmə bacarığı PEF tədqiqatlarının aparılması üçün vacib ilkin şərtlərdir. PEF metodologiyası qabaqcıl LCA prinsipləri üzərində qurulduğundan, bu prinsipləri praktiki olaraq tətbiq etməzdən əvvəl ekspertlərin möhkəm təmələ malik olması zəruridir.

Xüsusilə, PEF mütəxəssisləri SimaPro və ya oxşar platformalar kimi alətlərdən istifadə etməklə Ətraf Mühit İzi (EF) modellərinin qurulmasında xüsusi bacarıqlara malik olmalıdırlar. Bu, xüsusilə PEF modellərinin işlənilməsində proqram təminatının funksiyaları və mürəkkəbliklərinin dərinədən başa düşülməsini əhatə edir. Effektiv təlim proqramları PEF mütəxəssislərinin bu kritik proqram vasitələrindən istifadə etmək və ekoloji izlərin qiymətləndirilməsi üçün tələb olunan sənayeyə aid EF məlumatlarını ehtiva edən verilənlər bazasına daxil olmaqda bacarıqlı olmasını təmin etmək üçün lazımdır.

DƏSTƏK MEXANİZMLƏRİ

Mövcud dəstək mexanizmləri arasında sinerji yaratmaq PEF-in uğurla tətbiqi baxımdan əlverişli şərait yaratmaq üçün çox vacibdir. Bu sinerjilərə maraqlı tərəflər qrupları arasında əhəmiyyətli təsir yaratmaq üçün vacib olan biliklərin yaradılması, təcrübə mübadiləsi və ekspert bazasının yaradılması daxildir. Bundan əlavə, ekomarketingin inkişafının təşviqinə yönəlmiş maliyyə stimulları ölkədə SMGP hazırlığı üçün əlverişli şərait yaratmaq potensialına malikdir.

Bu baxımdan, aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi təklif olunur:

- **Hökumət qurumları, biznesi dəstəkləyən təşkilatlar və maliyyə institutları arasında sıx əməkdaşlığı təmin edərək, vahid ekoloji markalanma standartlarının və resursların səmərəliliyi modellərinin mövcud biznes təcrübələrinə inteqrasiyasını həyata keçirmək.**
- **Resursların səmərəliliyinə, emissiyaların azaldılmasına və yaşıllıq texnologiyaların tətbiqinə üstünlük verən müəssisələr üçün ekoloji vergi təşviqlərinin (məsələn, azaldılmış vergi sxemləri kimi) işlənilməsi və hazırlanmasını və məqsəd uyğunluğunu qiymətləndirmək.**
- **PEF təcrübələrinin tətbiqi və qurulmasında təşkilatlara kömək etmək məqsədilə subsidiyalar, birgə maliyyələşdirmə, məsləhət və ya konsultasiya xidmətləri formasında dəstək proqramlarının yaradılması.**



MƏNBƏ: Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsalın inkişaf etdirilməsi (RSDTI) "Qızıl Əllər" MMC, Azərbaycan



Maarifləndirmə

Effektiv maarifləndirmə kampaniyası dəqiq planlaşdırma və hədəf auditoriyanı cəlb etməyə və davamlı təsir yaratmağa yönəlmiş müxtəlif fəaliyyətlərin həyata keçirilməsini tələb edir. Azərbaycan 2022-ci ilin dekabrında Dayanıqlı Dövlət Satınalmaları və Ekomarketing mövzusunda təqdimat seminarı təşkil etməklə mühüm ilk addım atmışdır.

Seminarın məqsədi Azərbaycan müəssisələrini Aİ bazarına məhsulların ixracı üçün PEF metodologiyasının konsepsiyası və potensial üstünlükləri ilə tanış etməkdir. Bu təşəbbüsə əsaslanmaq üçün hər bir maraqlı tərəf qrupu üçün xüsusi məqsədlərlə əlavə tədbirlər təşkil edilməlidir:

- **Hökumət rəsmiləri və siyasətçilər:** Müvafiq siyasətçilər arasında qərar qəbulu islahatları üçün məlumatlılığı artırın və dəstək toplayın.
- **İxrac yönümlü şirkətlər:** Aİ bazarına ixrac edilən məhsullar üçün PEF vasitəsilə ekoloji etiketləmənin faydalarını nümayiş etdirərək şirkətlər arasında məlumatlılığı, əməkdaşlığı və sinerji gücləndirsin.
- **Ekoetiketləmə və PEF ekspertləri:** Sertifikatlaşdırma növləri haqqında məlumatlılığın artırılması və yerli potensialın gücləndirilməsi.

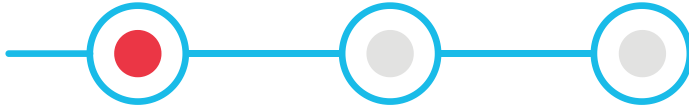
Əlavə fəaliyyətlər də daxil ola bilər:

- Hədəf auditoriyasının ekoloji etiketlə bağlı cari münasibət və davranışlarını anlamaq üçün ilkin tədqiqatların aparılması və bu məlumatlardan təsirli mesajlar hazırlamaq üçün istifadə edilməsi.
- Avropa ekoloji etiketləmə sxemləri ilə tədqiqatlar üzrə əməkdaşlıq.
- PEF-in faydalarını effektiv şəkildə təşviq edən məlumatlandırma kampaniyasını inkişaf etdirmək üçün milli siyasətçilər və Hökumət institutları ilə əlaqələndirmə.

GƏLƏCƏK GÖRÜNÜŞÜ

Yuxarıda qeyd olunan tövsiyələrə əsasən, SMGP hazırlığının təklif olunan mərhələləri Azərbaycanın AI-nin SMGP-yə uğurla daxil olması üçün ekosistemin yaradılması üçün potensial inkişaf ssenarilərini təqdim edir.

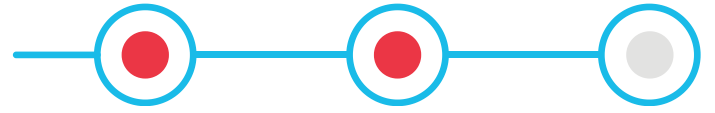
Nəhayət, iqtisadiyyatın bütün sektorlarında ətraf mühitin mühafizəsi, resursların səmərəliliyi və enerji səmərəliliyinin integrasiyası çox vacibdir. Bu, ölkənin PEF-in həyata keçirilməsinə hazırlanmasını və sonradan, PEF-lər vasitəsilə potensial olaraq PEF-in siyasətə integrasiyasını nəzərdə tutur. Tədqiqat PEF-i milli səviyyədə həyata keçirməklə sənayeni qarşıdan gələn tənzimləmələrə hazırlamağın vacibliyini vurğulayır. Aşağıda təklif olunan mərhələlər əlaqələndirilmiş fəaliyyətlər və maraqlı tərəflər arasında səmərəli əməkdaşlıq vasitəsilə sinerji yarada bilər.



BAŞLAMA MƏRHƏLƏSİ

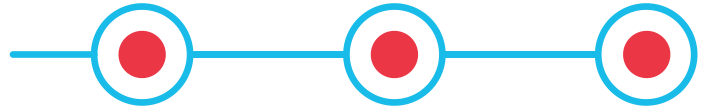
Bu mərhələ effektiv maarifləndirmə və potensialın yaradılması təşəbbüslərinə yönəlmis beyin mərkəzinin səlahiyyətlərinə malik ekosistemi təmsil edir. Onun daxilində PEF mülahizələri geniş spektrli dövlət siyasəti və strategiya sənədlərinə integrasiya olunur, baxmayaraq ki, xüsusi qaydalar üçün xüsusi planlar hazırda mövcud deyil. Təyin edilmiş milli qurum beynəlxalq səviyyədə tanınmağa çalışır və daxili imkanları artırır. QHT-lər və beyin mərkəzləri ölkənin PEF təcrübələrinə hazırlanmasında həlledici rol oynayır, özəl sektor bu səylərə başlamaqda məlumatlılıq və maraq nümayiş etdirir.

Bu mərhələdə istehlakçıların ekoloji cəhətdən təmiz hesab edilən məhsulları almaq maraqlarını və bu cür məhsullar üçün yüksək qiymət ödəməyə hazır olduqlarını araşdırmaq vacibdir. Bundan əlavə, səylər ekoloji cəhətdən uyğun məhsulların konsepsiyasının və meyarlarının müəyyən edilməsinə və "ekoloji etiket" üçün qanunvericilik təriflərinin və meyarlarının müəyyən edilməsinə yönəldilməlidir.



ASANLIQ MƏRHƏLƏSİ

Fasilitasiya mərhələsi Azərbaycanda PEF metodologiyasının tətbiqi üçün əlverişli mühit yaradan sinergetik ekosistemi təmsil edir. PEF mülahizələri xüsusi qaydalarla dəstəklənən dövlət siyasəti və strategiya sənədlərinə açıq şəkildə daxil edilmişdir. Təyin edilmiş milli orqan beynəlxalq səviyyədə tanınmağa nail olur, Hökumət dövlət səviyyəli dəstək proqramlarına rəhbərlik etməklə, maliyyə stimulları verməklə və məlumatların toplanması və təhlili üçün informasiya Texnologiyaları (IT) alətlərinin istifadəsini təşviq etməklə əlaqələndirici rol oynayır. Qeyri-hökumət təşkilatları və digər beyin mərkəzləri dəyərli fikirləri ilə öz töhfələrini verən ekspertlər kimi xidmət edir, özəl sektor isə PEF təcrübələrinin həyata keçirilməsində uğurlu biznes nümunələri nümayiş etdirir və bununla da ölkənin ixrac bazarlarında mövcudluğunu artırır.



MƏRHƏLƏ

Konsolidasiya mərhələsi Azərbaycanın PEF sisteminin PEF metodologiyasının həyata keçirilməsini dəstəkləyən güclü keyfiyyətli infrastruktura malik hərtərəfli və yaxşı işləyən ekosistemə çevrildiyi zaman yetkin səviyyəni təmsil edir. Buraya ekoloji standartlara riayət olunmasını təmin etmək üçün PEF-in ölkə üzrə tətbiqi daxildir. Əlavə olaraq, PEF eko-dizayn təkliflərinə integrasiya olunub və ölkədəki bütün etiketlər AI-nin Yaşıl İddialar Təklifinə uyğundur. Beləliklə, təyin edilmiş milli qurum beynəlxalq səviyyədə tanınır və AI-nin ekoloji etiketləmə protokollarına uyğun gələn yerli sertifikatlaşdırma orqanları təkcə Azərbaycan şirkətlərini sertifikatlaşdırmaz, həm də bütün dünyada müştərilərlə əlaqə saxlayır. Hökumət siyasətləri və inkişaf prioritetlərini PEF təcrübələri ilə uyğunlaşdıraraq QHT-lər və tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlıq edir. Özəl sektor güclü PEF təcrübəsi yaradaraq, PEF etiketləməsi vasitəsilə tanınmağa nail olmaqla davamlılığa möhkəm bağlılıq nümayiş etdirir.

EU4Environment haqqında

Avropa İttifaqının (AI) maliyyələşdirdiyi EU4Environment Action proqramı AI-nin Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinə təbii kapitallarını qoruyub saxlamağa və insanların ekoloji rifahını artırmağa kömək etmək məqsədi daşıyır. O, bunu ətraf mühitlə bağlı fəaliyyətləri dəstəkləməklə, daha yaşıl inkişaf üçün imkanları nümayiş etdirməklə və açmaqla və ekoloji risklərin və təsirlərin daha yaxşı idarə olunması üçün mexanizmlər qurmaqla edir. EU4Environment beş tərəfdaş təşkilat tərəfindən həyata keçirilir: OECD, UNECE, UNEP, UNIDO və Dünya Bankı 2019-2024-cü illər arasında büdcəsi 20 milyon avrodur.

Məsuliyyət daşımağa

Bu nəşr Avropa Birliyinin yardımı ilə hazırlanmışdır. Onun məzmunu yalnız UNIDO-nun məsuliyyətidir və Avropa İttifaqının fikirlərini əks etdirməməlidir. Bu sənəd Birləşmiş Millətlər Təşkilatının rəsmi redaktəsi olmadan hazırlanmışdır. Bu sənəddə istifadə edilən təyinatlar və materialların təqdimatı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sənaye İnkişafı Təşkilatının (UNIDO) Katibliyinin hər hansı ölkənin, ərazinin, şəhərin və ya ərazinin hüquqi statusu ilə bağlı hər hansı rəyin ifadə edilməsinə nəzərdə tutmur. və ya onun səlahiyyətləri, yaxud onun sərhədlərinin və ya sərhədlərinin delimitasiyası, yaxud iqtisadi sistemi və ya inkişaf dərəcəsi ilə bağlı. "İnkişaf etmiş", "sənayeləşdirilmiş" və ya "inkişaf etməkdə olan" kimi təyinatlar statistik rahatlıq üçün nəzərdə tutulub və inkişaf prosesində konkret ölkənin və ya ərazinin gəldiyi mərhələ haqqında mülahizəni ifadə etmir. Firma adlarının və ya kommersiya məhsullarının qeyd edilməsi UNIDO-nun təsdiqini təşkil etmir. Göstərilən rəylər, rəqəmlər və təxminlər müəlliflərin məsuliyyətidir və mütləq UNIDO və onun Üzv Dövlətlərinin fikirlərini əks etdirən və ya təsdiqini daşıyan hesab edilməməlidir.

© – 2024 – UNIDO. Bütün hüquqlar qorunur. Şərtlərlə Avropa Birliyinə lisenziya verilir.



Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sənaye İnkişafı Təşkilatı
Xanım Tatyana Çernyavskaya
EU4 Ətraf Mühit Layihə Meneceri
Tel: +43 1 26 0 26 5520
E-poçt: t.chernyavskaya@unido.org